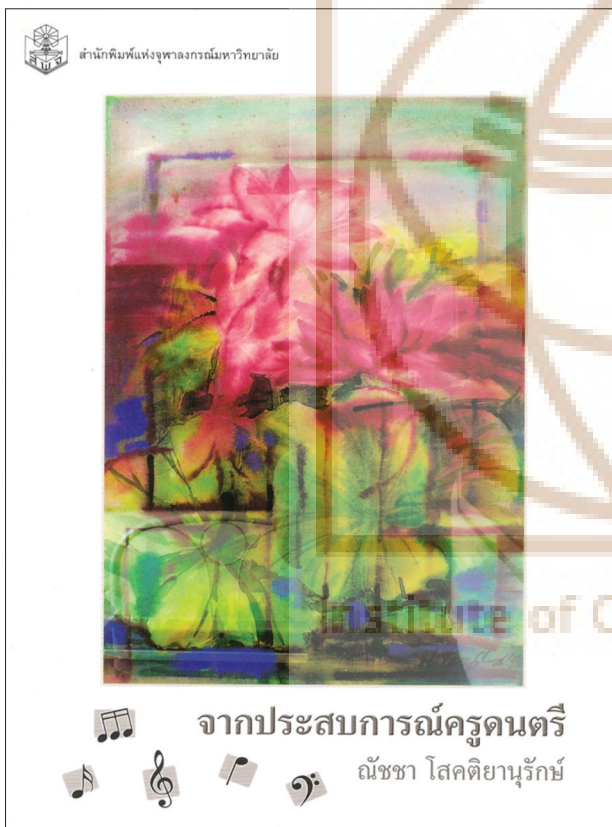

บทวิจารณ์หนังสือ
THE BOOK CRITICS

เรื่อง จากประสบการณ์ครูดนตรี
THE EXPERIENCES OF A MUSIC TEACHER

โดย ศาสตราจารย์ ดร. ณัฏฐา พันธุ์เจริญ โสคติยานุรักษ์
PROF. DR. NATCHAR PANCHAROEN SOKATIYANURAK
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2549

ดร.วีรชาติ เปรมานนท์¹
DR.WEERACHAT PREMANANDA

ยุคนี้เป็นยุคที่คนต่างนิยมเขียนหนังสือเพื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ตัวเองแต่หนังสือเล่มนี้กลับนำประสบการณ์และข้อคิดในการดำเนินชีวิตของผู้เขียนเองมานำเสนอเพื่อเป็นพลังและแรงบันดาลใจให้กับบุคคลจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีวิถีชีวิตอยู่ในวิชาชีพครู ทุกเรื่องไม่เพ้อฝันเกินจริง เหมือนหนังสือเล่มอื่น ไม่คุยโอ้อวด ยกย่องตนเองเป็นเทพเทวดา เป็นที่หนึ่งในโลกหรือประสบความสำเร็จจากการที่หาเงินได้มากล้นฟ้า ทั้งที่คนเหล่านั้นอาจยังไม่ทราบด้วยซ้ำว่าสิ่งที่ตนเองอยากจะได้ อยากจะมี และอยากจะเป็นนั้นมีค่าและมีความหมายแท้จริงต่อชีวิตอย่างไร แต่ละก้าวขึ้นของความสำเร็จและเกียรติยศที่อาจารย์ณัฏฐาได้รับ ต่างต้องใช้การพากเพียรฝึกฝน มุ่งมั่น ใฝ่ความรู้ และความสามารถ มีวิถีชีวิตที่ต้องดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและความซื่อสัตย์ จนได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป โดยมีต้องยกตัวเอง นำประทับใจเมื่อทราบว่าความหวังสูงสุดที่อาจารย์มีจุดมุ่งหมายคือการพัฒนาศึกษาไทยและปรับเปลี่ยนทัศนคติให้สังคมไทยเห็นคุณค่าความสำคัญและคุณประโยชน์ของการศึกษา

ปัจจุบันการศึกษาไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา คนส่วนใหญ่มองการศึกษาเป็นเสมือนธุรกิจการค้าวิชาและใบปริญญาบัตร ทั้งที่เรเป็นประเทศที่ยากจน แต่คนของเราต้องเสียค่าเล่าเรียนสูงกว่าประเทศที่ร่ำรวยหลายประเทศในยุโรป หรือแม้แต่หลายมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่น่าเชื่อว่าประเทศที่มีพื้นที่น้อยกว่ารัฐเท็กซัสของสหรัฐอเมริกาเพียงรัฐเดียวอย่างประเทศไทยจะมีมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน (ทั้งของไทยและต่างประเทศ) มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอื่นๆ อีก รวมแล้วเกินกว่าร้อยแห่งและที่จะบอกว่าแปลกกว่านั้นคือ แต่ละมหาวิทยาลัยต่างๆ เดินไป

¹ ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในทิศทางของตนโดยไม่สนใจใคร เพราะถือว่าต่างก็แข่งขันชิงดี แย่งลูกค้ากัน มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งแต่เดิมเป็นวิทยาลัยครู มีจำนวนเกือบ 40 แห่งทั่วประเทศ แต่เดิมมีเป้าหมายในการผลิต พัฒนาครูและให้การศึกษาแก่บุคลากรในท้องถิ่น แต่ในปัจจุบัน เปลี่ยนมาเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรเกือบทุกแขนง วิทยาลัยอาชีวศึกษาและพาณิชย์การ ที่แต่ก่อนมุ่งผลิตบุคลากรสาย ทักษะวิชาชีพ เมื่อเปลี่ยนมาเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ก็มุ่งเข้าสู่การผลิตนักวิชาชีพทั้งวิชาการ ผู้ใหญ่ในวงการศึกษ บางท่านอาจจะยังไม่ทราบว่า การผลิตนักวิชาการและผู้มีทักษะ ทางวิชาชีพมีความแตกต่างกันอย่างไร มีวิธีการดำเนินการและ จัดการที่ต่างกันอย่างไร

เมื่อปรัชญาการศึกษาชาติต้องการผลิตคนให้มี ปริญญาสูงๆ ประเทศไทยจึงเป็นประเทศที่มีผู้ใช้คำนำหน้านามว่า ดอกเตอร์ หรือ ดร. มากที่สุดประเทศหนึ่ง และอีกไม่เกิน 10 ปี ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีผู้จบปริญญาเอกมากที่สุดในโลก อย่างแน่นอน ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ผู้ซึ่งกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาของประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับผู้จบปริญญาเอกเทียบเท่าได้กับตำแหน่งทาง วิชาการระดับศาสตราจารย์เลยทีเดียว นักการศึกษา ส่วนใหญ่อาจ ไม่เข้าใจว่าคนจบดอกเตอร์นั้นเป็นผู้มีความรู้ทางลึกในเฉพาะ เรื่องเท่านั้น ไม่ใช่รู้ทุกเรื่อง ด้วยเหตุนี้ สกอ. จึงอนุญาตให้ผู้จบ ปริญญาเอกสามารถสอนระดับปริญญาเอกได้ทันทีหลังจบ ทั้ง ที่ผู้มีตำแหน่งวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ซึ่งมีระดับชั้น และประสบการณ์ในการสอนในศาสตร์นั้นๆ สูงกว่าดอกเตอร์ หลายชั้นไม่ได้รับอนุญาตให้สอน

มีผู้คนจำนวนไม่น้อยที่หลงเชื่อและงมงายในสิ่งที่ ตนเองไม่รู้จักรู้จัก “ดนตรี” นับเป็นศาสตร์หนึ่งที่คนไทยน้อยคน รู้จักถึงเนื้อแท้และคุณค่า ดนตรีจึงเป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้ หลอกลวงคนไทยจนเป็นธุรกิจที่เป็นกอบเป็นกำและเป็นล่ำเป็นสัน ก็ต้องยอมรับว่าหนังสือ “จากประสบการณ์ครูดนตรี” เป็นหนังสือ ที่ดีมาก เพราะนอกจากจะมีการใช้สำนวนภาษาที่ดี มีการดำเนินเรื่อง ที่ชวนให้ติดตาม มีตัวอย่างและแง่คิดในการดำเนินชีวิตที่เป็น แบบแผนที่ดีสำหรับสังคมไทยแล้ว ยังให้ความรู้และแง่มุมอันเป็น ประโยชน์สำหรับหลายคนที่กำลังจะเลือกประกอบวิชาชีพ ทางดนตรี ที่สำคัญ ผู้เขียนสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงแก่นแท้ และความหมายที่แท้จริงของอาชีพครูดนตรีในหลายหลากแง่มุม

ถ้าจะให้หาที่ติ ก็ต้องขอล่าวโดยความรู้สึกส่วนตัวว่า ไม่ชอบชื่อหนังสือเลย มันดูเชยไปนิด น่าจะใช้ชื่อ “กว่าจะเป็น ศาสตราจารย์” ซึ่งเป็นหัวเรื่องตอนหนึ่งของหนังสือ น่าจะดึงดูด ความสนใจผู้อ่านได้มากกว่า เพราะตำแหน่งศาสตราจารย์เป็น ความภูมิใจหนึ่งที่สำคัญของอาจารย์ และอาจารย์ยังนับเป็น

สุภาพสตรีคนแรกของประเทศที่สามารถก้าวขึ้นมาถึงตำแหน่ง สูงสุดในตำแหน่งทางวิชาการของสาขาวิชา (แม้จะมีตำแหน่ง ทางวิชาการที่สูงกว่านี้ในระดับ ศ. 11 ซึ่งเทียบได้กับตำแหน่ง ระดับปลัดกระทรวง แต่ผลงานสาขาวิชาดนตรีและศิลปะยังถูก กีดกันด้วยรูปแบบการพิจารณาและแบบฟอร์ม จนยากจะสามารถ ยื่นขอได้) ในเรื่องการได้รับการโปรดเกล้าเป็นศาสตราจารย์ อาจารย์เขียนตอนหนึ่งว่า “สำหรับลูกศิษย์ลูกหาที่มีคนพูดว่า การที่อาจารย์ได้เป็นศาสตราจารย์นั้นย่อมหมายถึงหน้าตา ของพวกเราที่เป็นศิษย์ด้วย ถ้าถามว่าดีใจไหมที่ได้เป็นศาสตราจารย์ เสียทีหลังจากที่เป็นรองศาสตราจารย์มาถึง 12 ปีเต็ม โดยส่วนตัว ดิฉันโล่งอกแต่เพียงเล็กน้อย แต่คนรอบข้างที่รักเราหรือศรัทธา ในตัวเรา รวมถึงคนที่เรารักทุกคนนั้น เขาดีใจกันมากเหลือเกิน เขาดีใจเข้าขั้นกระโดดโลดเต้นเสียจนดิฉันมีความสุข มีทั้งเสียงร้อง แสดงความดีใจ มีทั้งรอยยิ้มและน้ำตา” “วันนั้นเป็นวันพิเศษ เป็นวันที่ได้รับภาพวาดเป็นรางวัลจากศิลปินอาวุโส คือ อาจารย์สังัด ปุยอ้อก ดิฉันขนลุกชูชันที่เห็นภาพวาดชิ้นใหญ่ ซึ่งมีผู้นำมาส่งให้ที่จุฬาฯ จากเชียงใหม่ อาจารย์ธรรมนง ช่วยเปิดกล่องขนาดใหญ่ซึ่งห่อไว้อย่างแน่นหนาดิฉันเพิ่งตระหนัก ในวันนั้นเองว่าการได้มาซึ่งตำแหน่งศาสตราจารย์นั้นมีความ หมายเพียงใด อาจารย์สังัดชี้ให้ดิฉันเห็นคุณค่าของตำแหน่ง และคุณค่าของตัวเองโดยไม่ต้องใช้คำอธิบายเลย ภาพวาดชิ้นนี้ เป็นของขวัญที่มีทั้งคุณค่าและมูลค่ามหาศาล”

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากประสบการณ์ครูดนตรี

ณัชชา โสคติยานุรักษ์

หน้าปกหนังสือ “จากประสบการณ์ครูดนตรี” เป็นภาพวาดสีน้ำชื่อ “ดอกบัว” วาดโดย ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ปี 2537

หนังสือเล่มนี้เขียนคำนิยมโดย ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช นายกราชบัณฑิตยสถาน ใจความที่สำคัญตอนหนึ่งที่ท่านเขียนในคำนิยมคือ “เรื่องที่อาจารย์ณัชชาเล่านั้นเป็นการให้ทั้งข้อมูล ประสบการณ์ ความเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับชีวิตของการเป็นอาจารย์ และความเป็นแม่อย่างละเอียดลึกซึ้ง ด้วยวิธีการเล่าเรื่องที่เรียบง่าย ให้แง่คิดที่ตรงไปตรงมา แต่ละบทของหนังสือเล่มนี้แม้จะจบในตัวเอง ก็สามารถร้อยเรียงเป็นเสมือนพวงมาลัยแห่งชีวิตของอาจารย์ ทำให้น่าอ่านและชวนติดตาม”

หนังสือแบ่งออกเป็นเรื่องทั้งหมด 33 เรื่อง จัดไว้ในบทที่จำแนกตามเนื้อเรื่องเป็น 10 บท โดยเริ่มต้นด้วย บทนำที่ชื่อ “ใครเป็นใคร” เป็นการแนะนำบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่อง จบลงด้วย “บทส่งท้ายจากใจครูดนตรี”

บทที่ 1 การศึกษาของครูดนตรี ซึ่งประกอบด้วยเรื่องสำคัญคือ ประวัติการเรียน บทนี้สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสความสำเร็จที่เกิดขึ้นในชีวิตของอาจารย์ในเวลาต่อมา เน้นอนว่าพื้นฐานการศึกษาที่ดีเป็นรากฐานและหลักประกันความสดใสของอนาคต ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าการทุ่มเทอุตสาหะในการเล่าเรียนของอาจารย์เป็นพื้นฐานความสำเร็จของอาจารย์ นอกเหนือไปจากความรักในอาชีพการงาน การมีทัศนคติที่ดีในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติวางตัวที่งดงามให้เกียรติผู้อื่น และใช้วาจาสุภาพอ่อนน้อม ที่สำคัญอาจารย์ไม่เคยพูดอวดตัวว่าตนเองเป็นเด็กอัจฉริยะหรือมีสติปัญญา การเรียนเป็นเลิศแต่ด้วยความพากเพียร มุมานะอดทน อีกทั้งมีคุณแม่ที่เป็นอาจารย์และคุณตาที่เป็นท่านผู้พิพากษาคอยแนะนำสั่งสอนและเป็นกำลังใจ ประกอบกับการเป็นคนใส่ใจรักการเรียนและคอยหาวิธีการปรับแก้ไขปัญหา อาจารย์จึงทำคะแนนได้ดีเลิศทั้งในวิชาประเภทคณิตศาสตร์และภาษาศาสตร์ จนสามารถสอบได้คะแนนสูงสุดของประเทศใน วิชาภาษาฝรั่งเศสในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยประจำปีการศึกษา 2519 หลังจากนั้นอาจารย์สอบชิงทุนรัฐบาลไทย ซึ่งเป็นทุนประเภทหนึ่งของทุน ก.พ. เพื่อไปเดินศึกษาวิชาดนตรีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงเอก เมื่อจบการศึกษาด้วยอายุเพียง 26 ปี ก็ได้เข้ารับราชการที่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องที่ 3 การเดี่ยวเปียโนเพลงไทย ในด้านการเรียนดนตรี อาจารย์เรียนดนตรีไทยคือ “ซอสามสาย” กับพระยาภูมิเสวิน เมื่อท่านเสียชีวิตก็ได้เรียนต่อกับศาสตราจารย์อุดม อรุณรัตน์ ผู้เป็นศิษย์เอกของพระยาภูมิเสวิน โดยได้ต่อเพลงเดี่ยวหลายเพลงอยู่ในเกณฑ์ครบถ้วน ส่วนดนตรีตะวันตกอาจารย์เรียน “เปียโน” เมื่ออายุ 7 ขวบ โดยเรียนกับอาจารย์สุเมิตรา สุจริตกุล เป็นครูเปียโนคนแรก ต่อมาได้เรียนเปียโนเพลงคลาสสิกกับ

อาจารย์ชวลิตา เครือสิงห์ ลูกสาวของอาจารย์สุเมิตราอยู่ระยะหนึ่งก่อนจะได้เรียนกับผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันเอก ชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ และครูต๋น (อาจารย์วิชรีน มาร์ชาโรลี) และได้เรียนทฤษฎีดนตรีกับอาจารย์ณรงค์ มณีขาว เหตุที่อาจารย์ได้มีโอกาสเช่นนี้เพราะทั้งคุณตาและคุณแม่ต่างเห็นถึงคุณค่าในทั้งสองวัฒนธรรม โดยเฉพาะการเรียนเปียโน อาจารย์นับเป็นผู้สืบทอดการเดี่ยวเปียโนเพลงไทยคนเดียวที่เหลืออยู่ จนเมื่อสองปีที่ผ่านมา อาจารย์ได้ถ่ายทอดวิทยากรที่เกือบจะสูญสิ้นไปจากแผ่นดินไทยนี้ให้แก่ลูกศิษย์หลายคน และได้ตั้งเป็นสำนักเดี่ยวเปียโนเพลงไทย มีการบันทึกซีดี ดีวีดีและเปิดการแสดงคอนเสิร์ตหลายครั้งในหนึ่งปีที่ผ่านมา ตอนเด็กอาจารย์ได้เรียนเพลงคลาสสิกตะวันตก รวมทั้งเข้าสอบวัดระดับตามระบบที่สถาบันต่างชาติด้านหลายสถาบันเข้ามาจัดสอบในประเทศไทย สถาบันเหล่านี้ต่างกล่าวอ้างว่าระดับสูงสุดของการสอบจะเทียบได้กับปริญญาเอก แต่แท้จริงแล้วเมื่อไปศึกษาต่อในต่างประเทศประกาศนียบัตรเหล่านี้เป็นเพียงเศษกระดาษที่ใช้การอะไรไม่ได้ แม้แต่ในประเทศที่ส่งตัวแทนมาจัดสอบเอง อาจารย์สอบเปียโนได้จนถึงประกาศนียบัตรระดับ LTCL อาจารย์ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการสอบที่ได้ฝึกเพลงมาตรฐานหลากหลายในในระดับต่างๆ ไปประกาศจากการสอบนี้ไม่เป็นที่รับรองในต่างประเทศ และไม่สามารถใช้เทียบผลเพื่อเข้าเรียนต่อในระดับวิทยาลัยได้ ผู้สอบควรได้มีโอกาสศึกษาเพลงอื่นๆ นอกเหนือจากเพลงสอบเพื่อให้มีวิสัยทัศน์และเทคนิคที่กว้างขึ้น

เรื่องที่ 5 ประสบการณ์ด้านบริหาร อาจารย์เคยรับตำแหน่งบริหารหลายตำแหน่ง ตั้งแต่หัวหน้าสาขาถึงรองคณบดี ความสำเร็จในการบริหารของอาจารย์เกิดจากปรัชญาง่ายๆ คือ ปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดี อาจารย์กล่าวว่า “ดิฉันคิดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องมีสำนึกส่วนบุคคล ซึ่งน่าจะไดมาจากพื้นฐานของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญ อาจารย์บางคนใช้อิสระทางวิชาการไปในทางที่ผิด คือ กลายเป็นการใช้ชีวิตอย่างอิสระในการประกอบอาชีพอาจารย์ตามสบายมากกว่า ความเป็นทหารของพ่อกับความเป็นอาจารย์ของดิฉันมีทัศนคติและวิธีการปฏิบัติงานในอาชีพต่างกันสุดขั้วก็จริงอยู่ แต่ดิฉันนำวินัยทหารซึ่งดิฉันชื่นชอบมาใช้กับการทำงานของตนเอง ไม่ได้นำไปใช้กับคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงานหรือนิสิต”

บทที่ 5 ตำแหน่งทางวิชาการของครูดนตรี เรื่องที่ 14 เมื่อได้เป็นภาควิชาดนตรี บทนี้ทำให้เราได้ทราบถึงคุณค่าและความหมายของราชบัณฑิต ดังที่เขียนว่า “ราชบัณฑิตยสถานเป็นชุมทรัพย์แห่งความรู้ซึ่งหาที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว ผลงานตีพิมพ์ของราชบัณฑิตยสถานมีคุณภาพที่ได้มาตรฐานซึ่งดิฉันถือเป็นแบบอย่างในการทำงาน”

ในหนังสือยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกหลายเรื่อง เช่น ต่อมาไผ่รู้ของเด็ก เด็กกับการเรียนพิเศษ อยากชะลอความแก่ กำลังใจจากเพื่อน เป็นต้น

หนังสือจบด้วยบทส่งท้ายสองบทที่แสนประทับใจ โดยเฉพาะเรื่อง ถึงพ่อผู้ล่วงลับ และถึงอาจารย์ผู้ล่วงลับ ที่แสดงให้เห็นถึงความรัก เคารพและกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ของท่านทุกคนอย่างลึกซึ้งเสมอต้นเสมอปลาย บุญกุศลนี้เองเป็นแรงจูงใจให้ชีวิตอาจารย์ประสบความสำเร็จและได้รับความรักเคารพจากบุคคลรอบข้าง

รูปจากปกหลังด้านใน ตัวอย่างหนังสือที่เขียนโดยอาจารย์ณัชชา เพียงส่วนหนึ่ง

หนังสือเรื่อง “จากประสบการณ์ครูดนตรี” เขียนโดย ศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ โสคติยานุรักษ์ พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2549 ราคา 200 บาท